

Зниження витрат на гривню продукції характеризує успішність роботи підприємства з упровадження нової техніки, підвищення продуктивності праці та кваліфікаційного рівня працівників, раціонального використання ресурсів.

Групування витрат на виробництво та реалізацію продукції за економічно однорідними елементами дає можливість визначити всі матеріальні, трудові та грошові витрати підприємства на виробництво продукції у звітному періоді. Таке групування є єдиним і обов'язковим для всіх підприємств незалежно від їх галузевої належності.

Витрати за статтями калькуляції включають поділ витрат на обслуговування апарату управління, апарату на збут і т. ін. У процесі аналізу вивчають динаміку і напрямок зміни витрат на обслуговування, виконання кошторису з кожного виду витрат, визначають відхилення від кошторису і причини відхилень, підраховують непродуктивні витрати і т. ін. Ураховуючи принцип бухгалтерського обліку відповідності доходів і витрат, згідно з яким для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів, систему оцінних показників необхідно ввести для кожної групи [3].

Загалом, ефективність використання матеріальних ресурсів на підприємстві знизилася, що свідчить про негативні явища в галузі сільськогосподарського виробництва, пов'язані з політичним становищем у державі.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати» : затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
2. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : підручник. 6-те вид., допов. і перероб. Київ : А. С. К., 2013. 982 с. 9.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996–XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

Надія ХОРУНЖАК

доктор економічних наук, професор
кафедра обліку і оподаткування
Західноукраїнський національний університет

Ірина ФОК

магістр
кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

КОНТРОЛЬ І ОЦІНКА ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ: КОРОТКІ УЗАГАЛЬНЕННЯ

Аудиторська діяльність в Україні здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства, зокрема Закону України «Про аудиторську діяльність». Вимоги, умови та завдання такої діяльності достатньо чітко регламентовані. Однак існують проблеми, пов'язані з якістю такої діяльності та якістю аудиторських послуг.

Для досягнення консенсусу в питаннях якості аудиторської діяльності й вирішення проблеми її забезпечення необхідне здійснення уточнень категорійних понять і їх законодавче закріплення. Зокрема, у зв'язку з посиленням міжнародних зв'язків і рухом України до ЄС, доцільно гармонізувати наявні означення, які є в нормативно-правових актах України з міжнародними стандартами і міжнародними угодами. Зокрема, слід було б привести у відповідність вимоги до якості аудиторських послуг, а також завдання та перелік суб'єктів, які мають проводити такий контроль.

Для досягнення послідовності в питаннях підвищення якості аудиторських послуг, доцільно не здійснити удосконалення чинного законодавства, а й реалізувати завдання формування Стратегії розвитку аудиторської діяльності та забезпечення її якості. На даний момент така стратегія відсутня взагалі, є лише Стратегія розвитку Аудиторської палати України [3].

Суттєвий вплив на якість аудиторських послуг має рівень професійності (компетентності) аудитора [1; 4; 5]. У зв'язку з цим для встановлення шляхів удосконалення якості аудиторської діяльності доцільно виокремлювати в складі чинників впливу на неї такі складові як професійність кадрового потенціалу та стан матеріально-технічного і фінансового потенціалу. На цій основі за результатами аналізу можна розробляти та реалізовувати пропозиції, спрямовані на досягнення вищої якості надання аудиторських послуг.

Основними видами контролю якості аудиторської діяльності (аудиту), які використовуються в сучасній практиці та детально представлені літературних джерелах є зовнішній і внутрішній контроль. Обидва вони, в свою чергу, розмежовуються на попередній, поточний і наступний. Здійснюється такий контроль на 3 рівнях (державний рівень, рівень професійних аудиторських організацій, внутрішньофірмовий контроль). Особливостями проведення такого контролю є час їх проведення. Для підсилення цих видів, доцільним є застосування громадського контролю, який на даний момент часу практично не здійснюється. Такий вид контролю, на наш погляд, актуалізувався після гучних корпоративних скандалів у 2002 році. Наприклад, реакцією в США стало прийняття Закону Сарбейнса-Оксли, який встановив підвищені вимоги до корпоративного управління, а також системи внутрішнього контролю за фінзвітністю фірм, акції котрих котируються на фондовому ринку в США. Цей закон також містить вимоги до системи документування та здійснення оцінки системи внутрішнього контролю (1 раз на рік). Він зобов'язує керівництво фірми щорічно подавати звіти про стан власної системи контролю. Це, безумовно, позитивний крок, але узаконення громадського контролю також дало б свій позитивний результат на діяльність суб'єктів аудиторської діяльності.

З точки зору організації зовнішній контроль охоплює діяльність усіх аудиторських організацій та здійснюється через таких суб'єктів як АПУ, САУ, ФПБАУ тощо. Кожна з цих інституцій має свої функції та повноваження, однак для удосконалення контролю якості аудиторської діяльності, варто краще їх узгодити між собою та розробити систему спільного доступу до результатів контролю в частині, яка не є комерційною таємницею.

Особливо актуальними є вищезазначені пропозиції для державного сектору, у якому проводиться аудит ефективності [2, с.352]. Одночасно, аналіз специфіки контролю за якістю аудиторської діяльності в державному секторі економіки свідчить про наявність низки його особливостей. Зокрема, система зовнішнього контролю в державному секторі також послуговується тими положеннями, які встановлені міжнародними стандартами внутрішнього аудиту в частині, що відповідає чинним українським нормам, але з урахуванням відповідних організацій і нацстандартів обліку. Зокрема, такий контроль здійснюють кваліфіковані незалежні експерти або групи експертів, котрі не є працівниками підконтрольної організації. Зовнішні оцінки проводяться в формі повної зовнішньої оцінки або в формі самооцінки. Остання має бути ратифікована незалежним зовнішнім підтвердженням. В МСВА зазначається, що зовнішні оцінки мають проводитися щонайменше один раз на п'ять років. Але оскільки за

результатами проведення такого аудиту в Україні продовжують виявлятися недоліки, то це свідчить про недостатню дієвість контрольних заходів і відповідальності. Тож удосконалення не будуть зайвими.

Загалом система внутрішнього контролю якості аудиторської діяльності, згідно з чинними стандартами, повинна включати наступні елементи: професійні вимоги; професійна компетентність; доручення завдань; контрольні повноваження; консультування; робота з клієнтами (прийняття й збереження клієнтів); моніторинг. Проте цей перелік в силу притаманних системі внутрішнього контролю ознак і характеристик може бути деталізований залежно від потреб і запитів самих суб'єктів аудиту тому для його уточнення слід керуватися обраним аудиторською фірмою пріоритету щодо її стратегічної орієнтації на конкретний результат.

Список використаних джерел

1. Лучко М. Р., Пилипчук Н. М. Контроль якості внутрішнього аудиту підприємств в умовах євроінтеграційних процесів. Бізнес Інформ. 2015. №7. С. 229-234.
2. Лучко М. Р. Аналітичні процедури в аудиті ефективності наповнення бюджетів об'єднаних територіальних громад. Київ: КНЕУ, 2010. С.351-353.
3. Стратегія розвитку Аудиторської палати України до 2023 року: Додаток до рішення чергового з'їзду аудиторів України 18.05.2019 р. № 1/13.
4. Хорунжак Н. Аудит і аудиторська діяльність в Україні: якісний тренд як умова розвитку. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. С.295-298.
5. Khorunzhak N., Belova I., Zavytii O., Tomchuk V., Fabiaianska V. Quality Control of Auditing: Ukrainian Prospects. Independent Journal of Management & Production. 2020. Vol. 11. No. 8. P. 712–726. DOI: [dx.doi.org/10.14807/ijmp.v11i8.1229](https://doi.org/10.14807/ijmp.v11i8.1229).

Оксана ЧЕРЕШНЮК

кандидат економічних наук

доцент кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Лілія СТРУК

магістр

кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ І КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Дебіторська та кредиторська заборгованість є вагомими складовими у балансі підприємства, які виникають внаслідок невідповідності між датою виникнення зобов'язань та датою їх сплати. На фінансовий стан підприємства впливає як розмір балансів дебіторської та кредиторської заборгованості, так і період обороту кожного з них. Однак баланси дебіторської та кредиторської заборгованості можуть служити лише відправною точкою для вивчення впливу розрахунків з боржниками та кредиторами на фінансовий стан.

Якщо дебіторська заборгованість перевищує кредиторську заборгованість, це є можливим фактором забезпечення високого рівня коефіцієнта загальної ліквідності. Водночас це може